

Zaključci predavanja

“Učinkovito korištenje vodnih i zemljišnih resursa – akutni problem hrvatske poljoprivrede“

Znanstveno vijeće za zaštitu prirode Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti organiziralo je 25. svibnja 2022. predavanje “Učinkovito korištenje vodnih i zemljišnih resursa – akutni problem hrvatske poljoprivrede” koje je održao prof. dr. sc. Davor Romić sa Sveučilišta u Zagrebu Agronomskog fakulteta. Nakon predavanja razvila se rasprava o važnosti poljoprivredne proizvodnje kao strateške gospodarske grane, o načinu korištenja prirodnih resursa u poljoprivrednoj proizvodnji, potrebama za uspostavom boljeg sustava, o ulogama dionika (s posebnim naglaskom na znanost i struku) u tim procesima što bi trebalo rezultirati održivim razvojem društva. Na temelju predavanja i provedene rasprave mogu se izdvojiti sljedeći zaključci:

1. Hrvatska poljoprivreda suočena je s negativnim trendovima u većini proizvodnih i ekonomskih pokazatelja. Posljedica je to različitih socio-ekonomskih i tržišnih stanja i promjena. Smanjenje korištenih površina, niski prinosi i relativno niska tehnologija proizvodnje, negativna trgovinska bilanca te ovisnost o potporama odražava se na nizak dohodak u poljoprivredi, (ne)konkurentnost na globalnom tržištu i ovisnost o uvozu.
2. Brojni su znanstveni i stručni dokazi da zemljišne resurse u RH ne koristimo u punom potencijalu. Znanost i struka raspolaže znanjem, alatima i naprednim tehnologijama kojima se mogu u gotovo realnom vremenu pratiti promjene u okolišu.
3. U Hrvatskoj imamo više od 800.000 ha nekorištenog poljoprivrednog zemljišta koje je bilo u privatnom, državnom ili mješovitom vlasništvu. Razloga za zapuštanje zemljišnih resursa u RH ima više, a uglavnom su povezani s regionalnom varijabilnošću uvjeta za poljoprivrednu proizvodnju, na raspoloživost zemljišta, njegovu pogodnost za određenu poljoprivrednu proizvodnju, stupanj uređenosti i veličinu parcela, vlasničke odnose, klimatske prilike, konkurentnost, dostupnost radne snage, mogućnost korištenja suvremenih tehnologija, navodnjavanje i drugo.
4. Najvažniju ulogu u kontroli korištenja zemljišnih resursa imaju institucije nadležne za provođenje konzistentnih zemljišnih politika. Česte izmjene, nedorečenost, nejednak tretman privatnog i državnog zemljišta te neprovođenje Zakona o poljoprivrednom zemljištu uz nejasne mjerenje učinaka koje je Zakon trebao polučiti ne vode unapređenju stanja.
5. Sabor RH je 20. svibnja 2015. donio Zakon o komasaciji poljoprivrednog zemljišta (Narodne novine 51, 2015.) koji se ne provodi, premda je u „Programu ruralnog razvoja“ za ovu namjenu osigurano 330 milijuna kuna, a k tome se najavljuje izrada novog Zakona.
6. U RH ima više od 1 milijun ha hidromorfni tala. Uređenje vodnog režima tala koji je započeo i odvijao se u drugoj polovici prošlog stoljeća nije završen, izgrađena infrastruktura se slabo održava, novi sustavi se ne grade, a od izgrađenih sustava cijevne drenaže na više od 62% slabo funkcionira ili je u potpunosti nefunkcionalna.

7. Projekt navodnjavanja i gospodarenja poljoprivrednim zemljištem i vodama u RH koji je Vlada RH prihvatila 2005. g. te kojim je planirano do 2020.g. navodnjavati 65 000 ha samo je djelomično realiziran. Izrađena je, međutim, opsežna projektna dokumentacija, javni sustavi navodnjavanja su se gradili i dalje se grade. Neki od izgrađenih sustava još nisu u funkciji, a ni jedan ne radi punim kapacitetom. Nisu realizirani pilot projekti, krajnji korisnici ne mijenjaju strukturu poljoprivredne proizvodnje, a nije riješena ni njihova uloga u upravljanju izgrađenim sustavima.
8. Na važnost poljoprivredne proizvodnje kao strateške grane govori se uglavnom prigodno, a u ovom trenutku globalne krize i ratova imperativ je na samodostatnosti strateških kultura i sigurnosti hrane. Hrvatska znanost i struka mora argumentirano ukazivati na probleme te predlagati mjere za poboljšanje gospodarenja prirodnim resursima s ciljem da njihov učinak bude vidljiv u pozitivnim pokazateljima poljoprivredne proizvodnje, aktiviranju prerađivačkih i skladišnih kapaciteta, obnovi ruralnog prostora te u konačnici doprinosu održivom razvoju države.